

الحمد لله رب العالمین

بصیرت قرآنی و ولایی

تفسیر موضوعی آیات مربوط بہ نفاق

حسین حیدر پور

۱۳۸۰

مردانہ و کمزارد و یسودہ ستادونہ

ناشر: فرہنگ علوی - شہرہ

سرشناسنامه: حیدرپور، حسین، ۱۳۴۵ -

عنوان و نام پدیدآور: بصیرت قرآنی و ولایی: تفسیر موضوعی آیات مربوط به نفاق / حسین حیدرپور.
مشخصات نشر: تهران: فرهنگ علوی: شیوه، ۱۳۸۹.

مشخصات ظاهری: ۱۶۶ ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۴۲۱۳-۸-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: خامنه‌ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - - نظریه درباره مناققان

موضوع: تفاسیر شیعه - قرن ۱۴

موضوع: مناققان - جنبه‌های قرآنی

رده بندی کنگره: ۱۳۸۹ م ۸ ح ۹ / ۱۰۴ TP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۵۹

شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۹۵۹۰۲

بصیرت قرآنی و ولایی: تفسیر موضوعی آیات مربوط به نفاق

تألیف: حسین حیدرپور

ناشر: انتشارات فرهنگ علوی / انتشارات شیوه

نوبت چاپ: اول / ۱۳۸۹

تیراژ: ۵۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۵۰۰ تومان

چاپ و صحافی: خورشید / شکیب

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۴۲۱۳-۸-۴

مراکز پخش: تهران، پخش اشک قلم نوین، تلفن: ۶۶۴۸۰۱۵۳

بجنورد: انتشارات فرهنگ علوی - تلفن: ۰۹۱۵۳۱۴۷۹۱۵

بجای مقدمه

دریغا که مشغول باطل شدیم زحق دور ماندیم و غافل شدیم

سعادتمندان دنیا و آخرت کسانی‌اند که از "قرآن و ولایت"، به عنوان دو عامل بیداری بهره گرفته‌اند و زبان کاران هم کسانی‌اند که به دلیل جهل و غفلت از هدایت‌گری این دو منبع عظیم بصیرتی به باطل گرویدند و از حقیقت، فاصله گرفتند.

از علی (ع) نقل است که رسول خدا (ص) فرمود: "فتنه‌هایی در آینده به وقوع خواهد پیوست،
گفتم: راه نجات از فتنه‌ها چیست؟ فرمود: کتاب خدا". در سخن دیگر مولا که تفسیری بر سخن رسول خداست فرمودند: "علیکم بکتاب‌الله فانه حبل المتین". خود قرآن هم در بصیرت دهی به پرهیزکاران چنین فرموده است:

"قرآن، عامل بیداری و بیان حقیقت است. کتابی که نازل شده، تا مردم را از تاریکی‌های "جهل و کفر و فساد" بسوی روشنایی "علم و عدل و ایمان" بیرون آورد. قرآن مستقیم‌ترین راه‌ها و استوارترین روش‌ها است. قرآن، هدایت و اندرز بزرگ برای پرهیزکاران و عامل تذکر و توجه برای خردمندان است. کلامی که هرکس از آن سخن بگوید راست گفته، هرکس به آن حکم کند به عدالت حکم نموده و هرکس به سوی آن دعوت نماید به راه راست هدایت کرده است. قرآن همان رشته محکم الهی است که خداوند همه انسان‌ها را به چنگ‌زدن به آن دعوت کرده است: "واعتصموا بحبل الله جمعیاً ولا تفرقوا". اما قرآن با این همه نقش‌آفرینی در عرصه هدایت‌گری، کتاب صامت و ولایت کتاب ناطق است. آن که بایستی قرآن را تفسیر، پویا و عملیاتی کند، ولایت است. قرآن به مثابه فرمولی است که ولایت، چگونگی استفاده از این فرمول و تطبیق مسایل زندگی را با این میزان به انسان‌ها می‌آموزد. تفاوت کارکرد قرآنی با ولایتی در این است که قرآن قطب‌نمایی است که "جهت درست را" و ولایت راهنمایی است که "راه درست را" به انسان نشان می‌دهد. امید است به مدد این دو نشان بصیرتی، ضمن بصیرت یابی، بتوانیم کاربردی‌ترین سلاح شناسایی و مبارزه با منافق را، که خود را در فضای تردید و غبارآلود، پنهان کرده است، در اختیار مؤمنان و ولایت‌مداران قرار دهیم.

در اینجا لازم می‌دانم از حمایت‌های بی‌دریغ فرماندهی حوزه مقاومت بسیج ادارات کل شهید همت (سازمان بسیج کارمندی) و حوزه نمایندگی ولی‌فقیه در سپاه جوادالائمه خراسان شمالی و سایر عزیزانی که به هر نحوی یاری‌ام کردند، تقدیر و تشکر نمایم.

فهرست مطالب

کلام نخست: در یک نگاه	۹
فصل اول: مبانی بصیرت در کلام وحی "هفت درس بیداری به انسانها"	۱۳
۱. درس اول: تفکر و تحقیق در آیات قرآنی	۱۶
۲. درس دوم: عدم شک و تردید در خدا و نبوت	۲۰
۳. درس سوم: امر خدا را اجابت کنید و مومن حقیقی شوید	۲۴
۴. درس چهارم: عهد خدا را به یاد آورید و آن را فراموش نکنید	۲۸
۵. درس پنجم: خطاکاران از رحمت خدا مایوس نشوند	۳۲
۶. درس ششم: توبه کنید و تسلیم درگاه خدا باشید	۳۶
۷. درس هفتم: مردم را از راه خدا باز ندارید	۴۰
فصل دوم: تکالیف قرآنی "بصیرت بخشی در مواجهه با دشمن"	۴۹
۱. تکلیف مومن در مواجهه با مشرکان	۵۲
۲. تکلیف مومن در مواجهه با کافران	۵۶
۳. تکلیف مومن در مواجهه با شیطان	۶۰
۴. تکلیف مومن در مواجهه با منافق	۶۴
فصل سوم: بصیرت قرآنی "در شناسایی فتنه و پیامدهای آن"	۷۳
۱. واژه فتنه در قرآن کریم	۷۶
۲. فتنه و آزمایش الهی	۸۰
۳. علل و عوامل ایجاد فتنه	۸۴
۴. مصادیق فتنه از دیدگاه قرآن	۸۸
۵. آثار فتنه	۹۲
۶. پیامدهای فتنه، "تهدیدها و فرصت‌ها"	۹۶
۷. تهدیدها (پیامدهای منفی فتنه)	۱۰۰
۸. فرصت‌ها (پیامدهای مثبت فتنه)	۱۰۴
فصل چهارم: شاخص‌های بصیرت، در فضای غبارآلود فتنه	۱۱۵
۱. شاخص بصیرت، در کلام وحی	۱۱۸
۲. شاخص بصیرت، در کلام رهبری	۱۲۲
فصل پنجم: هدایت کشتی انقلاب بر امواج فتنه، ۲۶ درس بصیرتی در کلام رهبری	۱۳۶
۱. مرحله اول: درسهای بصیرتی، پیش از انتخابات	۱۴۰
۲. مرحله دوم: درسهای بصیرتی در زمان انتخابات	۱۴۴
۳. مرحله سوم: درسهای بصیرتی بعد از انتخابات	۱۴۸

فصل ششم: سیمای منافق در قرآن: ۴۷

۱. هدایت گری قرآن
۲. ویژگی‌های قلب سلیم در قرآن
۳. ویژگی‌های قلب ناپاک در قرآن
۴. سیمای منافق در قرآن
۵. راهنمای منافق شناسی (نشانه‌های منافق)
۶. نشانه‌های منافقین در نهج البلاغه
۷. سناریوی نفاق در کلام امام علی علیه السلام

فصل هفتم: بصیرت ولایی "پدیده نفاق در کلام رهبری" ۶۱

۱. سیاسی بودن پدیده نفاق
۲. جریان نفاق در درون نظام اسلامی
۳. دشمنی پنهان منافق
۴. ترسیم چهره نفاق
۵. خود بزرگ بینی منافقین
۶. جتر همراهی منافقین
۷. تناقض و اختلاف در درون جریان نفاق
۸. قصد باطل جریان نفاق در جامعه

فصل هشتم: چهره نگاری و افشای سیمای منافق "تفسیر موضوعی آیات قرآن" ۷۵

دست‌اول آیات: ریشه‌های گمراهی و فتنه گری منافق در قرآن : ۷۹

- (۱) رویگردانی منافق از اسلام
- (۲) منافق فاقد ایمان واقعی است
- (۳) کفر پس از ایمان منافق
- (۴) خود برتر بینی منافق در عدم پذیرش ایمان
- (۵) کبری و گنگی منافق در عدم بازگشت به حق
- (۶) مراجعه منافق به طاعت و حکام باطل
- (۷) سرسپردگی منافق به طاعت
- (۸) منافق سرمست و اسیر جلوه گیری دنیا
- (۹) شیطان همدم منافق
- (۱۰) پیروی منافق از هوای نفس
- (۱۱) روی گردانی منافق از هدایت الهی
- (۱۲) عدم ایمان منافق، به نشانه‌های هدایت
- (۱۳) نادانی سران فتنه در کلام امام علی علیه السلام

در سوم آیه: چهره نگاری و افشای سیمای منافق در قرآن ۹۳

- ۱) دو چهره‌ای و دو زبانی منافق
- ۲) منافق در ظاهر مطیع و در خفا مخالف
- ۳) پیمان شکنی و فساد گری منافق
- ۴) ایمان دروغین منافق
- ۵) منافق در پیش رو شنونده در پشت سر انکارکننده
- ۶) منافق فقط اسلام آورده است نه ایمان
- ۷) منافق سخنان کفرآمیز خود را با دروغ کتمان می‌کند
- ۸) بیماری روحی منافقان
- ۹) ایمان ظاهری منافق، بهانه‌ای برای پنهان کاری کفر باطنی
- ۱۰) اظهار ایمان منافق، بهانه‌ای برای دو امان بودن
- ۱۱) منافق: سرسخت ترین دشمنی در دل و سحر انگیز ترین سخنگو در گفتار
- ۱۲) سوگندهای دروغین منافق برای سوء استفاده از اعتقادات مردم
- ۱۳) دروغگویی منافق بهانه‌ای برای عدم شرکت در جهاد
- ۱۴) بهانه ترأسی و توجیه منافقین برای عدم حضور در جهاد
- ۱۵) کراهت منافق از شرکت در جهاد و ممانعت از شرکت دیگران
- ۱۶) سوگندهای منافق سببی برای بازداشتن مردم از راه خدا
- ۱۷) سوگندهای دروغ منافقین برای جلب رضایت مومنان
- ۱۸) منت گذاری منافق به خاطر اسلام آوردن

در سوم آیه: هشدارهای قرآنی در باره منافقان ۱۱۳

- الف: هشدارهای قرآنی به منافقان ۱۱۳
- ۱) شما را چه شده است که ایمان ندانید؟
 - ۲) شما را چه شده است که اتفاق نمی‌کنید؟
 - ۳) آیا ندیده که خدا از هر رازی آگاه و در هر جایی حاضر است؟
- ب: هشدارها و تکالیف قرآنی به مومنان در نحوه برخورد با منافقان ۱۱۷
- ۱- تصریح قرآن در شناسایی منافق دروغگو
 - ۲- دستور قرآن در اعراض و دوری از منافقان
 - ۳- عدم انتخاب منافق بعنوان یار و سرپرست
 - ۴- عدم انتخاب منافق به عنوان همراه
 - ۵- اطاعت از منافق، بازگشت به کفر و زیانکاری
 - ۶- آزمایش مومنان پس از ایمان
 - ۷- تصریح قرآن در عدم تلاش برای نجات منافق
 - ۸- عدم هم نشینی با منافق
 - ۹- نهی قرآن در نماز گذاردن بر میت منافق
 - ۱۰- عدم اقامه نماز در مسجد ضرار منافقان
 - ۱۱- عدم اطاعت از کافران و منافقان

➤ ۱۲- خداوند پیامبر را بر ضد منافقان شایمه سازمی شوراند

➤ ۱۳- دستور قرآن در ستیز و سختگیری با منافقان

در سوره مائده آیات: سرانجام تاریک منافق فتنه گر ۱۳۱

۱) ستم منافق به خود و به یاد رفتن نتیجه عمل

۲) منافق، بی یاور در عمق آتش

۳) منافق در معرض خشم و غضب خدا

۴) استهزاء و سرگردانی منافق

۵) منافق خریدار گمراهی در بازار هدایت

۶) فرجام تاریک منافق در سرسپردگی به طاعت

۷) منافق، نابینای رها شده در تاریکی

۸) منافق، گرفتار وحشت و ترس و تاریکی

۹) خداوند آموزش برای منافقین را نمی‌پذیرد

۱۰) منافق مورد بخشش و هدایت الهی قرار نمی‌گیرد

۱۱) عذاب دو چندان و لعنتی بزرگ برای منافقان

۱۲) ترس منافق از افشاکاری قرآن

در سوره آل‌عمران آیات: جبهه گیری و عملکرد منافقان علیه اسلام و مومنان ۱۳۲

۱) رویکرد منافق به نجواهایی که خدا نمی‌فرموده

۲) نجوای منافق، به گناه و ستمی که خدا نمی‌فرموده

۳) تبعیت منافق، از شیطان در نجواها

۴) منافق در انتظار حوادث سوء برای مومنان

۵) منافقان در انتظار پیش آمدهای ناگوار برای مومنان

۶) منافق موجودات آزار دهنده‌ای هستند

۷) آزار مومنان توسط منافقان

۸) منافق مومنان را ذلیل می‌شمارد

۹) تمسخر مومنان توسط منافقین به بهانه شوخی

۱۰) فسادگری منافق به بهانه اصلاح گری

۱۱) منافق عامل کندی و دلسردی رزمندگان

۱۲) منافق بدی‌ها را به پیامبر (ص) نسبت می‌دهد (تخریب رسالت)

۱۳) تبلیغ منافق علیه رهبری جامعه

۱۴) نهی پیروان رسول خدا از اتفاق، توسط منافقین

۱۵) ساخت کمینگاه نفاق، با نام مسجد برای ضربه زدن به مومنان

۱۶) تضعیف روحیه رزمندگان با بهانه‌های دروغ منافقان

در سوره شوره آیات: فرصتی برای بازگشت منافق ۱۶۱

کلام آخر: نتایج و توصیه‌ها : ۱۶۳

منابع مورد استفاده : ۱۶۵

کلام تحت دریک نگاه

مشکل امروز جامعه انسانی، بیش از آن که کمبود دانش و اطلاعات باشد، "فقدان بصیرت" است. این که بارها رهبر معظم انقلاب اسلامی اعلام فرمودند: "بصیرت خودتان را بالا ببرید"، دلش همین امر است. دغدغه فقدان بصیرت، بخصوص در بین نخبگان جامعه تا آنجا شدت گرفته است که معظم له با فریاد: "آیین عمار؟ زنگ خطر را به صدا درآورده و تکلیف جدیدی از جنس بصیرت را متوجه انسان‌های این عصر نموده است.

راستی کجایند عمارهای زمان؟ تا با حضور بهنگام خود در عرصه‌های غبارآلود فتنه شبه‌زدایی کند. در راستای همین تکلیف مقدس است که این نوشتار، با محوریت دو منبع بصیرتی قرآن و ولایت به رشته تحریر درآمده است.

اگر خواننده عزیز! با کمی تأمل، فهرست مطالب این نوشتار را مرور نماید، به سیر منطقی مباحث، که از مبانی بصیرتی قرآنی گرفته تا درسهای بصیرتی رهبری در ایام انتخابات، پی خواهید برد. برای سهولت بر احاطه خواننده عزیز به مطالب کتاب، مباحث در یک نگاه به شرح زیر خلاصه و تقدیم شده است:

فصل اول: با مبانی بصیرت قرآنی و آرایه هفت درس بیداری آغاز شده است، که در آن، قرآن کریم انسانها را به تفکر در آیات قرآن و یادآوری عهد با خدا توصیه نموده، و او را به اجابت از اوامر الهی، فراخوانده است. در حدیث هم وارد شده است که "از نشانه‌های ایمان آگاهی در دین است" این آگاهی جز با تفکر و تحقیق در آیات قرآن حاصل نخواهد شد.

فصل دوم: تکلیف مومنان در مواجهه با "مشرکان، کافران و منافقان" مطرح گردیده، تا مومنان از این طریق از بلا تکلیفی خارج شده و در نحوه برخورد با این سه دسته با بصیرت عمل کنند.

فصل سوم: به "بصیرت قرآنی در شناسایی فتنه و پیامدهای آن" اختصاص یافته که شامل: یکسری تهدیدها و فرصت‌های بوجود آمده در زمان فتنه گری است.

فصل چهارم: شاخصهای بصیرتی در فضای غبارآلود فتنه از دو منظر (قرآنی و ولایی) مطرح شده است که خود تأکیدی است بر این مطلب که در فضای تاریک فتنه، جز با چنگ زدن به دو میزان "قرآن و ولایت" نمی‌شود راه حق از باطل شناسایی کرد.

فصل پنجم: با بیست و شش درس بصیرتی که در سخنان مقام معظم رهبری و در سه مرحله "قبل و حین و بعد از انتخابات" ایراد شده و به مدد آن کشتی انقلاب را از امواج فتنه‌ها به سلامت عبور داده اند، آشنا می‌شویم.

فصل ششم: با نشانه‌هایی که قرآن در اختیار مومنان قرار می‌دهد، با سیمای منافق آشنا می‌شویم.

فصل هفتم: ضمن بهره گیری از سخنان رهبری به عنوان دومین منبع بصیرتی، از دشمنی پنهان منافقین و سیاسی بودن جریان نفاق، آگاه می‌شویم.

فصل هشتم: با مراجعه به آیاتی که در باره منافقین نازل شده است، ضمن چهره نگاری و افشای سیمای منافق، با سرچشمه نفاق و فتنه گری منافقین آشنا می‌شویم. در این فصل آیات قرآن را بر اساس نوع کاربردی که دارند، به شش دسته تقسیم نموده و با بهره گیری از دو تفسیر "نور و نمونه" نکته‌ها و پیامهای هر موضوع را به تفکیک بیان کرده ایم:

دسته اول آیات: به بیان ریشه‌های گمراهی و فتنه گری منافق پرداخته شده است. درسی که از این آیات می‌توان گرفت این است که: منافق از یک سو، به دلیل "فقدان ایمان واقعی، یعنی: ایمان دروغین و ظاهری"، و از سوی دیگر "با خود برتر بینی، پیروی از هوای نفس و اسیری جلوه گری دنیا"، باعث رویگردانی او از اسلام و پشت کردن به هدایت الهی شده و زمینه ای برای مراجعه و سرسپردگی او به حکام باطل و طاغوت شده است.

دسته دوم آیات: قرآن ضمن چهره نگاری و افشای سیمای منافق، مومنان را با تعدادی از خصیصه‌های منافقان آشنا می‌سازد. از آنجمله: "دوچهره ای، دو زبانی، دروغوویی، پیمان شکنی، فسادگری، درظاهر مطیع و در خفا مخالف، پیش رو شونده و پشت سر انکارکننده، دارای بیماری روحی، دارای ایمان ظاهری و دروغین و اهل توجیه و بهانه تراشی و..."

دسته سوم آیات: به هشدارهای قرآنی در باره منافقان اختصاص یافته است. که ابتدا هشدار به خود منافقین است که: "چه شده است که ایمان نمی‌آورید؟...". سپس خطاب و تکلیف به مومنان است که: "منافق دروغو را شناسایی کنید، از منافقان دروی کنید، منافق را بعنوان یار، سرپرست، همراه و هم نشین انتخاب نکنید، برای نجات آنها تلاش نکنید، در مسجد آنها نماز اقامه نکنید، برمیخت منافق نماز نگذارید، از آنها پیروی نکنید و با آنها ستیز کنید و بر آنها سخت بگیرید و..."

دسته چهارم آیات: به سرانجام تاریک منافقان اشاره دارد، این که: "منافق به خود ستم می‌کند و عملش بر باد رفته است، او بی یار و یاور در عمق آتش است، در معرض خشم و غضب الهی است، سرگردان و نابینای رها شده در تاریکی است، خدا آمرزش در باره آنها را نمی‌پذیرد، عذاب آنها دو چندان و لعنتی بزرگ بر آنهاست و ..."

دسته پنجم آیات: از جبهه گیری و عملکرد منافقان علیه خدا و رسول و رهبری جامعه و مؤمنان سخن گفته و می‌فرمایند: "به نجویه‌هایی که خدا نهی فرمود روی می‌آورند و در این باره از شیطان تبعیت می‌کنند، بدی‌ها را به پیامبر نسبت می‌دهند، پیروان رسول خدا را از انفاق نهی می‌کنند و علیه رهبری جامعه تبلیغ می‌کنند، در انتظار حوادث بد و پیش آمد ناگوار برای مؤمنان، آزار و اذیت مؤمنان، تمسخر و خوار و ذلیل شمردن مؤمنان، عامل کندی و دلسردی و تضعیف روحیه رزمندگان، ساخت کمینگاه نفاق برای ضربه زدن به مؤمنان و ..."

دسته ششم آیات: به تنها فرصت بازگشت منافقین به دامن اسلام که همان توبه ی همراه با اصلاح است، اشاره می‌کند. در خاتمه نیز با عنوان کلام آخر، توصیه ها و نتایج اخلاقی بحث (در قالب یک دستورکار نه مرحله ای، بمنظور کاربردی کردن آموخته‌ها) آورده شده است.

حسین حیدر پور، مردادماه گمزار و سید و شادروز